

PETŐFI KÁRPÁTALJÁN

Petőfi Sándor 1847 nyarán járt Kárpátalján. Úti leveleiben, melyek felérnek egy-egy tájleírással, hol csipkelődve, hol indulatosan ábrázolja az akkori magyar viszonyokat. Így ír Kerényi Frigyes barátjához a kárpátaljai élményeiről:

XII. LEVÉL (részlet)

Ungvár, 1847. július 11.

... Valami egy órányira Király-Helmectől van Lelesz. Nagyszerű dísznő-hizláló hely. Van benne roppant barákdasztrom. – Leleszen fölül foly a Latorca a Bodroghköz és Ung megye között. Folyása kanyargó, vize világoszöld, környéke erdős a rév körül, hol kompon jön át az ember. Csend volt, a mint áthoztak, kellemes erdei csend, melyet csak egyes madárfütyentés és az evezőlapátok egyhangu lobicskolása zavart meg.

Késő este értem Ungvárra. Itt kezdődik ama nagy rónaság, mely tart lefelé egészen a Dunáig, s melynek kénye kedve szerint csavarog a Latorca, Tisza, Szamos, Kraszna, Kadarcs, Hortobágy, Berettyó, Körös, Maros stb., s melyen fekszik Szatmár, Nagy-Kálló, Nagy-Károly, Debrecen, Karcag, Kecskemét, Halas, Szeged, Szarvas, Gyula, Makó, Temesvár, Kikinda, Becskerek stb. Ah, csak addig szeretnék madár lenni, míg ez óriási rónát keresztülröpülém!

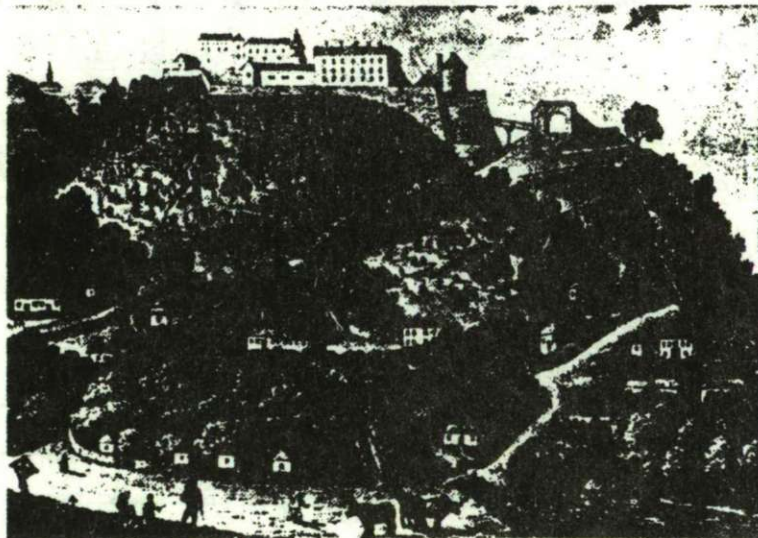
Ungvár egyébiránt szörnyen komisz város. Piszkos és rendetlen. Éppen olyan, mint a részeg ember, ki pocsettába bukott, s most sárosan tántorog haza felé.

XIII. LEVÉL (részlet)

Beregszász, 1847. július 12.

... Ungvárról korán reggel vagy tulajdonképp későn reggel indultam el, s délután értem Munkácsra. Míg kocsisom megkapatta lovát, én hirtelen megebédeltem, s siettem ki a statusbörtönné alakult várat megtekinteni, mely a várostól egy jó negyedóránnyira fekszik a róna közepén, egy magas kerek dombon. A domb oldalán szőlőt természetnek... nem szeretnék borából inni... azt gondolnám, hogy a rabok könnyét iszom. Fölmentem a várba, az udvarokat s egy pár szobát bejártam, de a börtönöket nem mutatták meg, talán mert egyedül és egészen ismeretlen voltam, vagy senkit sem eresztenek a föld alá? nem tudom. Egy teremben többek között ott van Rákóczi Ferenc és Zrínyi Ilona arcképe is. Más helyen órákig elnéztem volna e dicső képeket, de itt csak futólag szemléltem őket, mert siettem kifelé. Tudj' isten, e falak közt úgy összeszorult keblem, hogy alig bírtam lélekzetet venni. Érzéseimet leírtam egy versben. Azok kínos érzések voltak. Az egész idő alatt, míg itt voltam, fülemben valami szellem szomorú dolgokat suttogott. Szavait nem is értettem, oly halkán beszélt, csak suttogását hallám, és ennek oly bús hangja volt. Azt sem tudom, ki volt e suttogó szellem? az emlékezet-e vagy a sejtés?... 1800-ban és 1801-ben az itteni foglyok egyike volt Kazinczy Ferenc. Szegény Kazinczy! szegény haza! –

Munkácsról egy jó etetés Beregszász. Közönséges mezőváros, van benne gót templom, megyeház és magyar kocsmáros, a mi nagy vigasztalás (nem a templom, hanem a magyar kocsmáros), ha az ember három napig csupa zsidó kocsmákban hentergett. Dicselkedés nélkül szólva, a legnagyobb emberbarátok egyike vagyok, s tisztelem becsülöm a zsidókat, de már a kocsmákból csak kikergetném őket pokolig, mert a mi ronda, csak ronda az, hiába!

A munkácsi vár az 1800-as években

Petőfi Sándor

A munkácsi várban

Itt tűz föl piros zászlaját a Szabadságnak Zrínyi Ilona? A szabadság hőseinek tanyája Íme, íme most rabok hona.

Semmi más, mint dönthetetlen kőfal, Semmi más, mint láncsörömpölések – Bátran tudnék a vérpadra lépni, Oh de ez a börtön... ettül félek.

Föl s alá jár magas büszke fővel Ott a sáncon egy ifjú fogoly; Messzeszállott lángtekintetével Vajjon hol jár gondolatja, hol? Lépte gyors még; új vendég bizonynal, Erejét az éj s lánc nem töré meg – Bátran tudnék a vérpadra lépni, Oh de ez a börtön... ettül félek.

Ott a másik sáncon egy öreg rab, Nem tekint sem ide, sem oda, Lassan hordja könnyű, száradt testét... Nehezebb már lánc, mint maga. Tört szeméből holt sugár búvik ki, Mint a sárból a kisértő lélek – Bátran tudnék a vérpadra lépni, Oh de ez a börtön... ettül félek.

Ifjú rab, nézd, mint virít az erdő, Akkor is, ha kijösz, zöld lesz az, Ah de téged, téged akkorára A nyomor s bú régen behavaz. És te vén rab, tőled már talán csak Itt vesz búcsút a lánc és az élet – Bátran tudnék a vérpadra lépni, Oh de ez a börtön... ettül félek.

Föld alól föl halk nyögés jön; mint a Köszörült kés, metszi szívemet. El, el innen! fönn vagyok, és mégis Környekhez már-már az örület, Hát ha még lenn volnék, hogyha ott lenn Híznék rajtam testi-lelki féreg! – Bátran tudnék a vérpadra lépni, Oh de ez a börtön... ettül félek.

Munkács, 1847. július 12.